

Rektor Desselberger a württembergi felső leányiskolai tanítónők vizsgálati rendjét ismerteti. Két vizsgálatot kell tenniök: az első az alsó- és középső-osztályokban; a második a felső-osztályokban való tanításra képesít.

Heléne Lange dr. Rossfeldnek nyílt levelére nyílt levélben válaszol.

Irodalmi szemle zárja be a füzetet.

Hancsókné Wolkenberg Ilona.

Belföldi lapszemle.

Tanügyi lapjaink az utóbbi időben élénken foglalkoznak a fizetésrendezés kérdésével. Apponyi miniszter törvényjavaslatai, melyeket a tanítói fizetések rendezéséről a képviselőház elé terjesztett, az egész sajtóban beható méltatásban részesülnek. Csak természetes, hogy az elismerés mellett, mellyel a kétségtelen haladásért még a javaslatok ellenzői is adózni kénytelenek, sokfelől felhangzik az elégedetlenség és a bírálat szava is. Az a körülmény, hogy a fizetésrendezések kérdése oly gyakran merül fel nálunk, ártalmára van a nyugodt munkásságnak, s pädagogusaink irodalmi erőit is e kérdésre köti le, mint az a lapok futólagos áttekintéséből is kitetszik.

Mindamellettt a komoly munka sem szünetel, s mindig akad egy-egy figyelemreméltó cikk a tudományos munkásság mezejéről is.

A *Budapesti Szemle* márciusi füzetében *Than Károly*, egyetemünk nagyhírű tanára, írt nagyérdekű tanulmányt: „Kulturánk és a természetbúvárkodás” címen, melyben kimutatja, hogy az exakt tudománynak nem csak az alkalmazása (pl. a technikában), hanem főképen a bölcséleti iránya az, ami a modern kultúra fejlődésére hatással van, amennyiben az ily tudományokkal való foglalkozás legalkalmasabb a helyes gondolkozás fejlesztésére. Kulturális elmaradottságunk egyik oka az, hogy nem tudunk kellő anyagi eszközöket nyújtani azok számára, akik hivatva vannak a tudományos búvárkodással való foglalkozásra. Hogy az egyetemek e hivatásnak megfelelhessenek, számukat három helyett hatra kellene emelni. A tudományos búvárkodással foglalkozóknak teljes anyagi függetlenséget kellene biztosítani, s őket a szükséges eszközökkel ellátni. Indítványozza, mondassék ki hivatalból, hogy az önálló tudományos búvárkodás, valamint a tudományos irodalom művelése nagy jelentőségű államérv, hogy ennek megvalósítására hazai viszonyaink között elsősorban az egyetemek, a műegyetem s a főiskolák tanárai vannak hivatva. Ez azért volna szükséges, mert ez eddig

sehol sincs kijelentve. A tanárokat lehetőleg föl kell menteni minden mellékes teendőtől, esetleg még a tanítás alól is, hogy annál több idejük maradjon a tudományos foglalkozásra. A mellékes teendőkkel fiatal adjunktusokat kell megbízni minél nagyobb számmal, hogy a tudománnyal foglalkozók száma szaporodjék. Az önálló tudományos termelésben sokkal kisebb nemzetek, mint a belgák, svájciak, hollandok és dánok túlszárnyalnak bennünket, sőt még a kisebb balkán államokban is, mint Szerbia, Bulgária, olyan jelek mutatkoznak, hogy ha az ügyet elhanyagoljuk, ezek is túltehetnek rajtunk. «E kérdés — mondja Than — nézetem szerint egyik legfontosabb tényezője nemzeti önállóságunknak, sőt életképes fennmaradásunknak.»

Az *Uránia* márciusi száma tele van érdekesnél érdekesebb cikkekkel és kitűnően sikerült képekkel. Az ismeretterjesztő cikkek igazán nagy szolgálatot tehetnek a pædagogusnak. Pædagogiai vonatkozású cikk kettő van a füzetben. Az egyiknek címe «A neveléstörténet», szerzője *Barcsai József*. A szerző nagy vonásokban, de igen vonzóan ismerteti a neveléstörténet feladatát és anyagát s áttekintést nyújt röviden a pædagogia történetéről. E gondolatok elmondására *Fináczy Ernő* könyve «Az ókori nevelés története» szolgált alkalmul. «Bátran elmondhatjuk e műről, — írja *Barcsai* — hogy pædagogiai irodalmunk igen sokat nyert általa és új, alaposabb pædagogiai felvilágosodás munkája indul meg vele.» *Schmidt Márton* egy angol nyári tanfolyam címen a londoni egyetemen tartott szünidei tanfolyamot ismerteti s egyúttal nagyon helyesen levonja azokat a tanulságokat is, melyeket az ily tanfolyam nyújt.

Az *Athenæum* ez évi első számában *Schneller István* folytatja «Egyetemi tanügyi irányzatunkról» szóló cikksorozatát s ebben a részletben az egyetemi colloquiumok fölösleges és káros voltát bizonyítja. *Székely György* pedig folytatja *Natorp Pál* pædagogiai rendszerének ismertetését.

A *Magyar Filozófiai Társaság* közleményeinek 22. füzetében *Bárány Gerő* cikke a determinizmusról és *Menger* «új erkölcstanának» ismertetése *Szitnyai Elektől*, érdekelheti közelebbről a pædagogust.

A «*Huszdik Század*» márciusi számában *Haraszthyiné Szederkényi Anikó* «Szerelmi nevelésre van szükség» címen erős hangú cikket ír a sexális kérdéstről. E cikkben oly esetek vannak elmondva, melyek kétségtelenül csak kivételek. Nagy hiánya azonban a cikknek, hogy nem mondja el, hogyan képzei elérhetőnek a célt, amelyet mindnyájan helyesnek tartunk? Egy másik cikk a francia tanítók szervezkedéséről szól. A francia tanítók egy része ugyanis szociálista módon szindikátusokat óhajt szervezni.

A «Népmívelés» februári füzete gazdag tartalommal jelent meg. A sok kisebb közlemény mellett, melyek tájékoztatják az olvasót a népmívelésre vonatkozó minden mozzanatról, néhány terjedelmesebb cikk is van benne. A füzet élén *Alexander Bernát Szózata* áll a szabad tanítás magyar országos kongresszusára. Alexander mesteri kézzel rajzolja meg a kultúra terjesztésének hiányait s biztos vonásokkal állítja szemünk elé a szabad tanítás programját. — Igen érdekes *Ujfalusi Wildner Ödön* cikke, melyben Tolsztoj népművelési munkásságát rajzolja. Nemcsak Tolsztoj elveit fejti ki, hanem színes és eleven képből élénk állítja magát Tolsztojt, amint falusi iskolájában paraszt gyermekekkel foglalkozik. *Czakó Elemér* rajzoktatásunk Olaszországban szerzett sikereiről számol be. Nagyon érdekes egy anya levele a szexuális nevelésről. Behatóan vannak ismertetve a népoktatási törvényjavaslatok, New-York népművelése stb.

A *Nemzeti Nőnevelés* február—márciusi kettős száma sok becses értekezést tartalmaz, melyek közül megemlítjük *Tóth Emma* cikkét «A leányok művészeti neveléséről», *Steinitzer Vilma* fordítását *A nő magasabb fokú képzése külföldön*, *Miklós Elemér* fölolvását «Nemzeti műveltség és családi élet».

Az *Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny* 20. és 21. számában dr. *Boros Gábor* folytatja és befejezi «Az ideai kultuszvita és a középiskolák» című tanulmányát s szól a rendkívüli latin tanfolyamról és a túlterhelésről s végül állást foglal amellett, hogy csak egyféle középiskola legyen. Mint láthatjuk, a szerző csupa oly kérdést tárgyal, melyek nem az ideai kultuszvitával kapcsolatban merültek föl s cikkében egy szót sem szól az ideai kultuszvitáról. Nem értjük tehát miért szól így a cím: «Az ideai kultuszvita és a középiskolák?» A 20. számban ezenkívül beszámolnak a párisi, dijoni, genfi és londoni szünidei tanfolyamokról, Ezenkívül nagyrészt egyesületi ügyekkel foglalkozik a közlöny.

A *Polgári Iskolai Közlöny* március 1. számában *Hegyháti Béla* a polgári iskolák felügyeletéről szól és azt ajánlja, hogy a miniszteriumba polgári iskolai főigazgató nevezessék ki. *Rácz Elek* a polgári iskolai tanárképzés reformját tárgyalja s arra az eredményre jut, hogy előbb az elemi iskolai tanítóképzőket kell gyökeresen reorganizálni, mert «képezdeink nagyon kevés növendéket bocsátanak ki falaik közül, kik az egyetemi előadások színvonalán állnának s önálló munkálkodásra képesek lennének». Kívánja továbbá, hogy a polgári iskolai tanárjelölt kevesebb tárgyat tanuljon, mint amennyi a mai szakcsoporthoz van.

A *Néptanítók Lapja* f. é. 12. száma a népiskolai javaslatok-

kal foglalkozik, *Scossa Dezső* pedig a gyermekvédelemről ír cikket. A 13. szám Apponyi miniszter képviselőházi beszédét közli.

A *Család és Iskola* f. é. 5. számában *Heinrich Józsa* ír ügyes cikket a «Költészet megkedveltetéséről a népiskolában». A 6. számban érdekes *dr. Fazakas* cikke: «Hogyan tanult Goethe».

A *Népnevelők Lapja* 8. számában figyelmet érdemel az: «Elemi iskolai földrajztanítás» című cikk *Rózsa Ignáctól*.

A *Magyar Tanítóképző* márciusi füzetében több cikk foglalkozik a tanítóképzéssel. *Radnai Oszkár* az esztetikai nevelésről ír, *Kolumbán Samu* az új népiskolai könyvek bírálatát kezdi meg, s ebben a füzetben az általános szempontok előadása után behatóan bírálja és méltatja *Egri György* abcés könyvét. A különfélék rovatában ismertetve van a *Blätter für die Schulpraxis* című lap egy cikke, mely a magyar tanítóképzés újabb reformjait tárgyalja. Nagyon helyes, ha a külföld a magyar viszonyokról alapos tájékozást kap. Ennek csak örvendhetünk.

A *Katholikus Szemle* márciusi füzetében *dr. Morvay Győző* ismerteti *dr. Fináczy Ernőnek* «Az ókori nevelés története» című könyvét s nagy elismeréssel szól róla.

Az *Izv. Tanügyi Értesítő* 3. számában *dr. Szeghő Arnold* ír: A lírai költemények tanításának módszeréről. *Döri S. Zsigmond* pedig folytatja egy nagyobb tanulmányát, amelynek címe: «A gyermeki erkölcs eredete».

A *Munka és Játék* című derék folyóirat, melyet *Teleki Sándor* gróf és *Guttenberg Pál* szerkesztenek, s mely az ifjúság technikai nevelését szolgálja, már II. évfolyamába lépett, s az 1—2 kettős szám telve van érdekes és tanulságos cikkekkel. Kiemeljük a következőket: «Tanító-kurzus Temesvárott». «Newyorkijátszóterek». «Félelem az agyagtól». Az «iskolakertek». Kalorimetria a chemiai gyakorlatok körében». «Az időjósító házikó». «Az élet munkája napról-napra».

A *Rajzoktatás* márciusi számának cikkei közül a mi szempontunkból figyelmet érdemel *Pálos Ede* cikke «Révai Miklós, mint rajz-tanító». A könyvismertetés rovatában *dr. Lewinstein Siegfried*: «Kinderzeichnungen» című könyve van bírálva, mely összefoglalja az eddigi kutatásokat. A bíráló azonban értékesebbnek tartja *dr. Kerschesteiner* hasonló tárgyú munkáját.

A *Herkules* f. é. 5. számában nagyobb cikk szól a testedzésről az iskolában. A lap a német tornával szemben az angol rendszer mellett foglal állást.

Wy.